

Bemærkninger til lovforslaget.

Efter ophøret af den tyske besættelse af Danmark førtes der, i september 1945, forhandlinger mellem en dansk og en islandske delegation om forskellige spørgsmål i forbindelse med bortfaldet og afviklingen af den i Dansk-Islandsk forbundslov af 30. november 1918 indeholdte overenskomst, som blev ophævet i 1944.

I skrivelse af 17. december 1945 gjorde den pågældende danske delegation undervisningsministeriet bekendt med, at den tilsvarende islandske delegation under de påbegyndte forhandlinger (men uden for disses ramme) var kommet tilbage til det gentagne gange tidligere fra islandske side fremførte, men hidtil afviste ønske om overlevering til Island af de i Danmark beroende islandske håndskrifter og museumsgenstande udover den afgivelse af håndskrifter m. v. af arkivmæssig karakter samt af museumsgenstande, som fandt sted henholdsvis i årene 1927 og 1930. Med henvisning hertil anmodede delegationen om en udtalelse fra undervisningsministeriet, der efter at have indhentet betænkninger fra rektor for Københavns universitet, rigsbibliotekaren og direktøren for nationalmuseet den 4. april 1946 svarede, at undervisningsministeriet i overensstemmelse med det i disse betænkninger tilkendegivne standpunkt måtte stille sig afvisende til de nu påny fremsatte islandske ønsker.

Delegationerne genoptog forhandlingerne i Reykjavik i dagene 27. august-9. september 1946. Om forhandlingerne optoges en protokol, hvis afsnit IX er sålydende:

„Afl levering af islandske håndskrifter m. v.

Den islandske delegation har med stor vægt gentaget de tidligere fremsatte ønsker om afgivelse til Island af islandske håndskrifter. Den danske delegation har givet underretning om, hvorledes denne sag er blevet behandlet i Danmark, og har meddelt, at delegationen ikke er bemyndiget til at føre forhandling om dette spørgsmål, der falder udenfor forbundslovens rammer, men at den er rede til at modtage de islandske ønsker og argumenter og viderebringe dem til den danske regering til dennes videre overvejelse.

Den islandske delegation har ønsket hertil at føje følgende:

„Den islandske regerings standpunkt er, at forhandlinger om de islandske håndskrifter og museumsgenstande er en uadskillelig del af afviklingen af de to landes forbund. Det var derfor en stor skuffelse,

at den danske delegation ikke var bemyndiget til at forhandle om dette spørgsmål. Den islandske regering fremsætter sit udtrykkelige ønske om, at der snarest muligt optages forhandlinger om dette vigtige problems løsning“.

Genpart af denne protokol oversendtes af udenrigsministeriet til undervisningsministeriet under 10. oktober 1946.

Som det fremgår heraf, var genstanden for de islandske krav „de islandske håndskrifter og museumsgenstande“, og nogen nærmere specifikation af disse krav blev ikke angivet.

Efter at sagen var blevet fremdraget i folketinget i efteråret 1946, nedsatte undervisningsministeriet under 13. marts 1947 en kommission med den opgave at fremkomme med en redegørelse for de hensyn af politisk, historisk og retlig samt almen kulturel og videnskabelig art, som naturligt måtte skønnes at burde tages i betragtning ved afgørelsen af spørgsmålet. Kommissionen afgav betænkning i oktober 1951 og afviste énstemmigt tanken om udlevering af museumsgenstande ud over dem, der allerede var afgivne som gave til Island i 1930, medens den med hensyn til håndskrifterne afgav den ønskede redegørelse og hertil knyttede nogle afsluttende bemærkninger, hvori en række mindretal udtalte deres opfattelse af, hvad der eventuelt kunne tænkes afgivet.

Ministeriet kan til forståelse af de foreliggende problemer i det hele henvise til denne kommissionsbetænkning, der som baggrund for sine synspunkter giver en klar og grundig fremstilling af de forhold, som det ved sagens afgørelse er nødvendigt at have kendskab til.

Der blev ikke umiddelbart efter betænkningens afgivelse indledet forhandlinger om udlevering af håndskrifter.

Først i 1954 blev spørgsmålet om en løsning af håndskriftsagen berørt over for Island. Der fremsattes da fra dansk side nogle tanker til overvejelse gående ud på, at håndskrifterne skulle være dansk-islandsk fællesej og bestyres af en af begge landes regeringer nedsat kommission.

Den del af håndskrifterne, som indholdsmæssigt alene eller i overvejende grad vedrører Island og islandske forhold, skulle placeres som en samling i Island, medens den del af håndskrifterne, som indholdsmæssigt er af fælles nordisk karakter eller alene vedrører de andre nordiske lande, skulle forblive i København.